

TOPRAKLAR

Kayaların Çözülmesi iki şekilde gerçekleşir.

Fiziksel (Mekanik) Çözülme: Çöller gibi sıcaklık farkının fazla olduğu yerlerde görülür.

Kimyasal çözülme: Nemlilik ve yağışın fazla olduğu yerlerde görülür. Ekvator, Muson gibi.

NOT: Çölde toprak yoktur. Bunun sebebi kimyasal çözülmenin (yağışın) yetersiz olmasıdır.

*** Bitki artıklarının toprakta birikmesiyle oluşan, koyu renkli organik maddeye **HUMUS** denir. Toprağa verimlilik kazandıran bir maddedir.

*****Toprak oluşumunu etkileyen faktörler:** İklim, Bitki örtüsü, Yer şekilleri, Anakaya, Zaman....

NOT: Çok yağış alan bölgelerde toprak yıkanacağı için toprakta tuz kireç ve humus birikimi olmaz. Bu sebeple Ekvator ve Doğu Karadeniz gibi yerlerde toprağın verimi düşüktür.

OLUŞUMLARINA GÖRE TOPRAK TİPLERİ

1.Yerli Topraklar (ZONAL)

2. Taşınmış Topraklar (Azonal)

3. İntrazonal

Yerli Topraklar ZONAL TOPRAK

Ana kayanın bulunduğu yerde ayrışması sonucu oluşurlar. Bu toprakların genel özelliğinde daha çok iklim-bitki örtüsü ve kayanın özelliği etkilidir.

* **Tundra:** Kutuplara yakın yerde görülür. Yılın büyük bir kısmında donmuş halde bulunur. Yaz mevsiminde bataklık halini alan, tarıma elverişsiz topraklardır. Ülkemizde görülmez.

* **Podzol:** Soğuk nemli iklim bölgesinin iğne yapraklı ormanları altında görülen toprağıdır. Yıkanmanın etkisiyle açık renklidir. Verimi düşüktür. Türkiye’de Batı Karadeniz Bölümünde görülür.

* **Kahverengi orman toprağı:** Ilıman kuşağın nemli iklim bölgesinde görülür. Yayvan yapraklı ormanlar altında görülür. Humus bakımından zengindir. Türkiye’de Karadeniz bölgesinde, Trakya’da ve Anadolu’da yükseklerde orman örtüsü altında görülür.

* **Terra-Rossa toprakları:** Akdeniz iklim bölgesinde kalkerli arazi üzerinde görülürler. Demir oksitçe zengin oldukları için kırmızı renklidirler.

* **Laterit toprağı:** Ekvatorial iklim bölgesinde görülür. Kimyasal ve organik çözülme çok hızlıdır. Bitki örtüsü sık olduğundan humus karışımı çok fazladır. Ancak yıkanmanın etkisiyle toprak mineral maddece fakirleşir.

* **Çernezyomlar (kara topraklar):** Ilıman kuşağın yarı nemli bölgelerinde görülür. Gür ot topluluğunun çürüyerek toprağa karışmasından dolayı humus birikimi fazla olan dünyanın en verimli toprağıdır. Türkiye’de Erzurum-Kars Bölümünde görülürler.

* **Step (Bozkır) toprakları:** Yağışların az olduğu step bitki örtüsü altında görülür. Humus birikimi azdır. Verimi düşüktür. Kireç ve tuz oranı yüksektir. Türkiye’de İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde görülürler.

* **Çöl toprakları:** Çöl bölgelerinin tarıma elverişsiz topraklarıdır. Kimyasal ve organik çözülmenin yetersizliğinden dolayı daha çok kum yığınlarından oluşur.

2)Taşınmış Topraklar (AZONAL TOPRAK): Dış kuvvetlerin etkisiyle aşınarak, taşınan maddelerin çukur yerlerde veya düz yerlerde birikmesiyle oluşur. Bu toprakların ortak özelliği mineral maddelerce zengin olmalarıdır. Akarsuyun oluşturduğu **ALÜVYON**, Buzul’un oluşturduğu **MOREN**, Rüzgârın oluşturduğu **LÖS** toprak bu türdendir. Dağlık yamaçlarda oluşan topraklara **KOLÜVYAL** toprak denir.

3. İNTRAZONAL Topraklar: Oluşumunda yer şekilleri ve ana kayanın özellikle etkili oldukları topraklardır.

Halomorfik topraklar: Tuzlu topraklardır.

Hidromorfik Topraklar: Bataklık yerlerde su seviyesi yüksek olan topraklardır.

Kalsimorfik topraklar: Kireç oranı yüksek topraklardır.

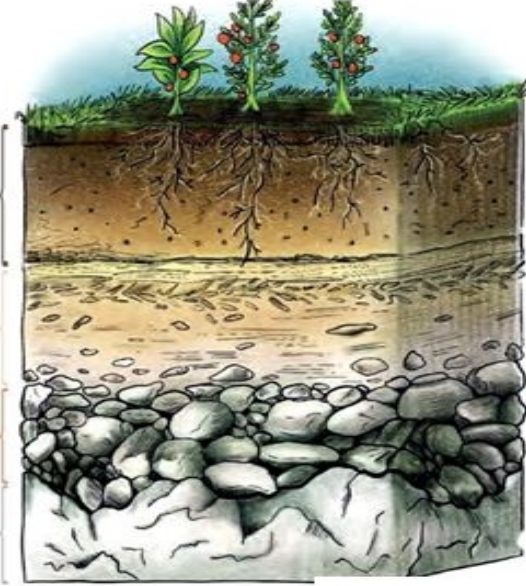
Vertisoller: Eski göl tabanındaki killi ve kireçli topraklardır. Dönen toprak da denir.

Rendzina: Yumuşak kireçtaşı üzerinde oluşan topraklardır.

Regosol: Volkanik alanlarda oluşan topraklara denir.

En üsteki verimli tabaka. Humus bakımından zengin katmandır. Buradaki tuz, kil, kireç gibi suda çözünebilir maddeler yağmur sularıyla alt kısımlara taşınır. Bu nedenle bu katmana yıkanma katmanı da denir.

A horizonunda yıkanan kil, kireç, tuz gibi suda çözünebilir maddelerin biriktiği katmandır. Bu nedenle buraya birikme katmanı da denir.

Anakayaya ait iri parçaların dağılmış hâlde bulunduğu toprağın henüz oluşmadığı katmandır.

Ana materyalin bulunduğu katmandır.

www.tekinerhoca.com

1. Humus nedir? .....
  2. Kışın donan yazın bataklık haline gelen topraklara Tundra topraklar denir. Bu topraklar ülkemizde görülür mü? Neden? .....
  3. Laterit topraklar, dönenceler arası kuşağın sıcak ve nemli bölgelerin toprağıdır. Bu bölgelerin bitki örtüsü gür olmasına rağmen humus miktarı bakımından zayıf olmasının sebebi nedir? .....
  4. Alüvyonlar, morenler ve lösler gibi taşınmış toprakların ortak özelliğı nedir? .....
  5. Çöllerde kumların fazla olmasının sebebi nedir? .....
Çöllerde toprağın oluşmamasının sebebi nedir? .....
  6. Terra Rossa topraklar nerede görülür? Bu toprakların rengi neden kırmızıdır? .....
  7. Yerli topraklar içinde en verimli toprak ..... dur. Ülkemizde ..... görülür.
  8. Toprak oluşumunu etkileyen faktörler nelerdir? .....
  9. Podzol Topraklar ülkemizde nerelerde görülür? .....
  10. İç Anadolu'daki toprakların yüzeyinde tuz ve kireç birikimi fazladır. Bu durumun sebebi nedir? .....
  11. Regosol Topraklar volkanik arazilerde görülür. Buna göre Türkiye'nin özellikleri dikkate alınırsa bu toprakların daha çok nerelerde olması beklenir?
  12. Yeryüzünde toprakların katmanları vardır. Bu katmanlara ne denir?
  13. Çernezyum topraklar yerli topraklar içinde en verimli topraklar olarak bilinmesine rağmen ülkemizde çernezyum topraklarının olduğu yerlerde tarım gelişmemiştir. Neden? .....
  14. Eski göl tabanlarında bulunan dönen toprak da denilen toprak türü nedir? .....
- Akarsuyun taşıyıp biriktirdiğı toprak türüne ..... denir.

CEVAPLAR: 1. Toprağın içindeki bitki hayvan kalıntılarına (organik maddelere) humus denir. 2. Görülmez çünkü ülkemiz orta kuşakta bulunur. 3. Aşırı yağıştan dolayı yıkanmaları 4. Verimli olmaları 5. Fiziksel çözülmenin etkisiyle taşlar parçalanmıştır. Ancak toprak da oluşmamıştır. Çünkü kimyasal çözülme (yağış) yetersizdir. 6. Akdeniz Bölgesinde görülür. İçlerindeki demir oksitten dolayı rengi kırmızıdır. 7. Çernezyum Topraktır. Erzurum Kars çevresinde görülür. 8. İklim, anakaya, zaman, canlılar, yer şekilleri 9. Batı Karadeniz 10. Kuraklık 11. Erciyes çevresinde Nevşehir ve Niğde çevresinde 12. Horizon 13. Erzurum Kars çevresinde bulunan bu topraklar verimli olmasına rağmen iklimin elverişsizliğı sebebiyle tarım imkanları kısıtlıdır. 14. Vertisol 15. Alüvyon